

NOORD-HOLLAND NEEMT VOORTOUW

De rol van de 'strategische milieubeoordeling' in nieuwe waterplannen

De provincie Noord-Holland werkt momenteel aan een nieuw Waterplan, dat voor februari 2006 vastgesteld moet zijn. Het ontwerp hiervan komt in het voorjaar van 2005 gereed. Tijdens de voorbereiding wordt een zogeheten strategische milieubeoordeling (SMB) uitgevoerd. SMB zal in de watersector de komende tijd vaker aan de orde komen: op grond van een nieuwe Europese richtlijn is het in bepaalde situaties immers verplicht een strategische milieubeoordeling uit te voeren, ook in de watersector.

Op 21 juli van dit jaar trad een nieuwe Europese richtlijn in werking. In Nederland wordt deze aangeduid als de richtlijn Strategische Milieubeoordeling (SMB). De richtlijn moet ervoor zorgen dat de milieueffecten van (strategische) plannen tijdens de voorbereiding in beeld gebracht worden. De SMB

speelt bij ingrijpende beleidsbeslissingen en dus niet wanneer concrete projecten aan bod komen (daarvoor bestaat immers de milieueffectrapportage). Juist wanneer ontwikkelingen op de kaart worden gezet, kan veel milieuwinst worden bereikt.

De strategische milieubeoordeling is

Werkingssfeer

Niet voor elk plan in de watersector moet voortaan een SMB worden gemaakt: het is alleen van toepassing op wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plannen. In de watersector gaat het vooral om plannen ingevolge de Wet op de waterhuishouding, met uitzondering van de beheersplannen van Rijkswaterstaat en de waterschappen.

Bovendien moeten deze plannen ook nog eens het kader vormen voor een later m.e.r.-plichtig besluit en/of een zogenaamde passende beoordeling ondergaan (op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn).

Als een plan aan bovenstaande voorwaarden voldoet, zal in principe een SMB moeten worden uitgevoerd tijdens de voorbereiding van het plan.

In de Europese richtlijn staan de procedurele en inhoudelijke eisen te lezen. Personen die wel eens met milieueffectrapportage (m.e.r.) te maken hebben gehad, zullen een grote gelijkenis vinden: SMB is in feite niets anders dan een m.e.r. op strategisch niveau. Dit neemt overigens niet weg dat de eisen op onderdelen verschillen, bij SMB hoeft bijvoorbeeld geen 'meest milieuvriendelijk alternatief' gemaakt te worden.

niet iets vrijblijvends: in bepaalde situaties zal verplicht een SMB moeten worden uitgevoerd, ook in de watersector.

Lessen tot nu toe

Tot nu toe is nog geen SMB voor een waterhuishoudingsplan afgerond. Hoe te handelen, is dan ook nog niet duidelijk. De provincie Noord-Holland speelt wat dit betreft een voortrekkersrol. Haar werkzaamheden geven inzicht in hoe een SMB bij een waterhuishoudingsplan/waterplan werkt. De belangrijkste lessen tot nu toe zijn:

Wel of geen SMB?

Onderzoek goed of uitvoering van een SMB verplicht is. Naast onderzoek of het betreffende plan onder de werkingsfeer valt, moet ook gekeken worden of het plan niet onder het zogenaamde overgangsrecht van de Europese richtlijn valt. In het kort komt het erop neer dat voor plannen waarvoor de eerste formele handeling voor 21 juli 2004 heeft plaatsgevonden en die bovendien na deze handeling binnen 24 maanden worden/zijn vastgesteld geen SMB hoeft te worden uitgevoerd. Het Waterplan voor Noord-Holland bleek onder dit overgangsrecht te vallen. Hoewel formeel dus niet verplicht, is de SMB in Noord-Holland toch doorgezet.

Meerwaarde

Kijk niet alleen naar de eventuele wette-

lijke plicht om een SMB uit te voeren, maar kijk ook naar wat u er zelf mee wilt bereiken. Noord-Holland heeft ervoor gekozen om toch een SMB uit te voeren, zonder een wettelijke plicht daartoe. Ten eerste kan nu ervaring worden opgedaan met een SMB. Ervaring die nuttig zal zijn bij volgende strategische provinciale beleidsplannen waarbij een SMB wel verplicht is. Ten tweede was de overweging dat een SMB voor het Waterplan een meerwaarde biedt, omdat zij zal bijdragen aan de kwaliteit van de besluitvorming. Ten derde geeft een SMB informatie over niet alleen milieu-effecten, maar deels ook over maatschappelijke effecten van de beleidsvoorstellen in het Waterplan. Vanuit de filosofie dat een 'maatschappelijk betrokken' plan wordt ontwikkeld, is het ook logisch dat inzicht in de effecten op milieu en maatschappij bijdraagt aan de integrale, politieke afweging. Vanuit dit derde punt is ook een mogelijke koppeling te bedenken van SMB met de zogeheten maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA).

Koppeling Waterplan en SMB

Denk vooraf na over verschillende mogelijkheden om Waterplan en SMB aan elkaar te koppelen. Noord-Holland stond voor de vraag hoe de SMB in het plan- en besluitvormingsproces richting het nieuwe Waterplan in te zetten? Een simpele analyse gaf in dit geval veel duidelijkheid: verschillende

mogelijkheden om Waterplan en SMB aan elkaar te koppelen zijn op een rijtje gezet en deze zijn vervolgens op een aantal criteria (bijvoorbeeld 'toegevoegde waarde voor besluitvorming' en 'kosten') beoordeeld. Uit deze analyse volgde een advies richting de politiek. De politiek verantwoordelijke heeft het besluit genomen welk scenario gevolgd gaat worden. Door deze werkwijze is de besluitvorming over de inzet van een SMB bij het Waterplan voor Noord-Holland helder gehouden.

Vastleggen resultaten

Leg de resultaten van het denk- en keuzeprocess over Waterplan en SMB vast in een Startnotitie of Plan van Aanpak. Bij een SMB is het opstellen van een Startnotitie of Plan van Aanpak niet verplicht. Toch heeft Noord-Holland ervoor gekozen een Startnotitie SMB op te stellen. Dit heeft verschillende voordelen. Zo wordt omschreven welk scenario is gekozen voor de uitvoering van de SMB. De te volgen procedure staat ook beschreven, evenals de inhoud waarover de SMB zal gaan. Door deze startnotitie bestaat helderheid voor alle betrokkenen. ■

Frank Andriessen
(Provincie Noord-Holland)
Martin ter Steege (DHV)